SF1625 Envariabelanalys

Föreläsning 21

Lars Filipsson

Institutionen för matematik
KTH

Plan

Förra gången. Tema derivator mm.

1. Teori
2. Gränsvärde
3. Kontinuitet
4. Derivataundersökningar
5. Taylors formel

Idag. Tema integraler mm.

1. Teori
2. Riemannsummor och tillämpningar
3. Huvudsatsen och Integrationstekniker
4. Generaliserade integraler
5. Serier

Särskild koll på: problemlösning, strategier, uppskattningar

Teori

Teori från andra halvan av kursen:

1. Integraler
    1. Bestämda och obestämda integraler
    2. Enkla egenskaper
    3. Huvudsatsen
    4. Integrationstekniker
    5. Riemannsummor
    6. Generaliserade integraler, konvergens, divergens
2. Serier
    1. Konvergens och divergens
    2. Konvergenskriterier
    3. Taylorserier

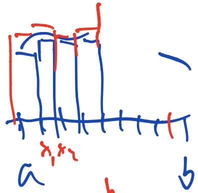

$$\int_a^b f(x)\,dx \approx \sum_{j=1}^{n} f(x_j^*)\,\Delta x_j$$

Tentaproblem

Uppgift. Skriv upp en Riemannsumma med n termer till integralen

$$\int_1^2 \frac{1}{x}\,dx.$$

Part: $1, 1+\frac{1}{n}, 1+\frac{2}{n}, \ldots, 2$

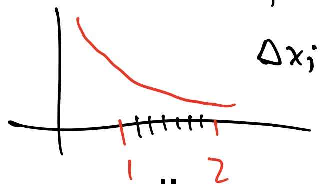

$\Delta x_j = \frac{1}{n}$

Välj höger ändp. i varje delint.

Ange om din Riemannsumma är en översumma eller en undersumma, eller varken eller. Ange varför du kan använda din Riemannsumma för att approximera $\ln 2$.

Får RS: $$\frac{1}{\frac{n+1}{n}}\cdot\frac{1}{n} + \frac{1}{\frac{n+2}{n}}\cdot\frac{1}{n} + \frac{1}{\frac{n+3}{n}}\cdot\frac{1}{n} + \cdots + \frac{1}{2}\cdot\frac{1}{n} \approx \int \frac{1}{x}\,dx = \ln 2$$

undersumma.

Tentaproblem

Bestäm alla primitiva funktioner till

$$f(x) = \cos^3 x \qquad g(x) = \frac{1}{4 + x^2} \qquad h(x) = x \arctan x$$

Tentaproblem

$$f(x) = \cos^3 x = \cos^2 x \cos x = (1-\sin^2 x)\cos x$$

$$\int \cos^3 x \, dx = \int (1-\sin^2 x)\cos x \, dx = \left\{ \begin{array}{l} \sin x = u \\ \cos x \, dx = du \end{array} \right\}$$

$$= \int (1-u^2)\, du = u - \frac{u^3}{3} + C = \{ u = \sin x \}$$

$$= \sin x - \frac{\sin^3 x}{3} + C, \quad C \text{ godt. konst.}$$

Tentaproblem

$$g(x) = \frac{1}{4+x^2}$$

$$\int \frac{1}{4+x^2}\,dx = \frac{1}{4}\int \frac{1}{1+\frac{x^2}{4}}\,dx = \frac{1}{4}\int \frac{1}{1+\left(\frac{x}{2}\right)^2}\,dx$$

$$= \left\{ \begin{array}{l} \frac{x}{2} = u \\ \frac{1}{2}dx = du \end{array} \right| = \frac{1}{4}\int \frac{1}{1+u^2}\cdot 2\,du = \frac{1}{2}\arctan u + C$$

$$= \left\{ u = \frac{x}{2} \right| = \frac{1}{2}\arctan\frac{x}{2} + C$$

Tentaproblem

$$\frac{x^2}{1+x^2} = \frac{1+x^2-1}{1+x^2} = 1 - \frac{1}{1+x^2}$$

$$h(x) = x \arctan x$$

Vi anv. p.i.:

$$\int x \arctan x \, dx = \frac{x^2}{2} \arctan x - \int \frac{x^2}{2} \frac{1}{1+x^2} dx$$

$$= \frac{x^2}{2} \arctan x - \frac{1}{2} \int \left(1 - \frac{1}{1+x^2}\right) dx$$

$$= \frac{x^2}{2} \arctan x - \frac{1}{2} \left[x - \arctan x \right] =$$

$$= \frac{x^2}{2} \arctan x - \frac{1}{2} x + \frac{1}{2} \arctan x + C,$$ C godt. konst.

Tentaproblem

Beräkna gränsvärdet

$$\lim_{x \to 0} \frac{\int_0^x (1 - \cos t)\, dt}{x^3} = \left[\frac{0}{0}\right] \overset{\text{l'Hopital \& H.S.}}{=}$$

$$= \lim_{x \to 0} \frac{1 - \cos x}{3x^2} = \left[\frac{0}{0}\right] \overset{\text{l'Hopital}}{=} \lim_{x \to 0} \frac{\sin x}{6x} = \left[\frac{0}{0}\right] \overset{\text{l'Hop.}}{=}$$

$$= \lim_{x \to 0} \frac{\cos x}{6} = \frac{1}{6}.$$

Tentaproblem

Beräkna gränsvärdet

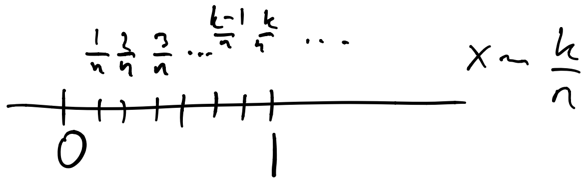

$$\lim_{n\to\infty}\sum_{k=1}^{n}\left(\frac{k}{n}\arctan\frac{k}{n}\right)\cdot\frac{1}{n}$$

$\sum_{k=1}^{n}\left(\frac{k}{n}\arctan\frac{k}{n}\right)\frac{1}{n}$ är en R.S. med n lika stora delintervall och funktionsv. tagna i höger ändpunkt till $\int_0^1 x\arctan x\,dx$

Funktionen är kont $\Rightarrow$ R.S. konvergerar mot integralen när $n\to\infty$

Svar: $\left[\frac{x^2}{2}\arctan x - \frac{1}{2}x + \frac{1}{2}\arctan x\right]_0^1 = \frac{\pi}{8} - \frac{1}{2} + \frac{\pi}{8} = \underline{\underline{\frac{\pi}{4} - \frac{1}{2}}}$.

Tentaproblem

Uppgift. Konvergent eller divergent?

$$\int_0^{\infty} \frac{x + \sqrt{x}}{e^{-x} + x + x^2}\, dx$$

$$\sum_{n=1}^{\infty} e^{-1/n}$$

$$\sum_{n=3}^{\infty} \frac{1}{n(\ln n)(\ln(\ln(n)))}$$

Tentaproblem

$$\int_0^\infty \frac{x+\sqrt{x}}{e^{-x}+x+x^2}\,dx = \int_0^1 \frac{x+\sqrt{x}}{e^{-x}+x+x^2}\,dx + \int_1^\infty \frac{x+\sqrt{x}}{e^{-x}+x+x^2}\,dx$$

För $x \geq 1$: $\dfrac{x+\sqrt{x}}{e^{-x}+x+x^2} \geq \dfrac{x}{x^2+x^2+x^2} = \dfrac{1}{3}\dfrac{1}{x}$ och $\dfrac{1}{3}\displaystyle\int_1^\infty \frac{1}{x}\,dx$ div.

$$\Rightarrow \int_1^\infty \frac{x+\sqrt{x}}{e^{-x}+x+x^2}\,dx \text{ div.}$$

För $0 \leq x \leq 1$ $0 \leq \dfrac{x+\sqrt{x}}{e^{-x}+x+x^2} \leq \dfrac{1+1}{\frac{1}{3}} = 6$ och $0 \leq \displaystyle\int_0^1 \frac{x+\sqrt{x}}{e^{-x}+x+x^2}\,dx \leq 6$

$\Rightarrow$ vår int. är div.

Tentaproblem

$$\sum_{n=1}^{\infty} e^{-1/n}$$ div. $e^{-1/n} \to 1 \neq 0$ när $n \to \infty$

termerna går inte mot noll

$\Rightarrow$ serien div.

Tentaproblem

$$\underbrace{\sum_{n=3}^{\infty} \frac{1}{n(\ln n)(\ln(\ln(n)))}}$$

Låt $f(x) = \dfrac{1}{x(\ln x)(\ln(\ln x))}$ pos. kont. avtagande på $x \geq 3$

serien $\sum_{n=3}^{\infty} f(n)$ har samma konvergensegenskaper som

$$\int_3^{\infty} \frac{1}{x(\ln x)(\ln(\ln x))}\,dx = \lim_{R\to\infty} \int_3^{R} \frac{1}{x(\ln x)(\ln(\ln x))}\,dx = \left\{ \begin{array}{l} \ln(\ln x) = u \\ \frac{1}{\ln x}\cdot\frac{1}{x}\,dx = du \\ x=3 \text{ ger } u = \ln(\ln 3) \\ x=R \text{ ger } u = \ln(\ln R) \end{array} \right\}$$

$$= \lim_{R\to\infty} \int_{\ln(\ln 3)}^{\ln(\ln R)} \frac{1}{u} = \lim_{R\to\infty} \Big[\ln u\Big]_{\ln(\ln 3)}^{\ln(\ln R)} = \infty$$

<u>Svar:</u> Serien div.

1. Bestäm primitiva funktioner till $f(x) = \sin\sqrt{x}$ och $g(x) = \dfrac{x}{x^2 - 1}$.

$\dfrac{\sin\frac{1}{x}}{\frac{1}{x}} \to 1$ när $x \to \infty$

2. Skriv upp en Riemannöversumma med n termer till integralen $\displaystyle\int_0^1 (1 + x^3)\, dx$.

För $\varepsilon > 0$ finns N s.e. för alla $n > N$: $1-\varepsilon \le \dfrac{\sin\frac{1}{x}}{\frac{1}{x}} \le 1+\varepsilon$ $n \le x \le n+1$

3. Bestäm volymen av den rotationskropp som uppstår då kurvan $y = \ln x$, på intervallet $1 \le x \le e$, roteras kring
a. x-axeln
b. y-axeln

4. Bestäm $\displaystyle\lim_{n\to\infty} \int_n^{n+1} x \sin\frac{1}{x}\, dx = \lim_{n\to\infty} \int_n^{n+1} \frac{\sin\frac{1}{x}}{\frac{1}{x}}\, dx = 1$

1. Bestäm primitiva funktioner till $f(x) = \sin\sqrt{x}$ och $g(x) = \dfrac{x}{x^2-1}$.

part. int.

$$\int \sin\sqrt{x}\,dx = \left\{ \begin{array}{l} \sqrt{x} = u \\ \frac{dx}{2\sqrt{x}} = du \end{array} \nearrow dx = 2u\,du \right\} = \int (\sin u) 2u\,du =$$

$$= -2u\cos u + \int 2\cos u\,du = \ldots = -2\sqrt{x}\cos\sqrt{x} + 2\sin\sqrt{x} + C$$

C konst.

$$\frac{x}{x^2-1} = \frac{A}{x+1} + \frac{B}{x-1} = \frac{A(x-1)+B(x+1)}{x^2-1} \quad \text{ger } A = B = \tfrac{1}{2}$$

sg

$$\int \frac{x}{x^2-1}\,dx = \int \left(\frac{1/2}{x+1} + \frac{1/2}{x-1}\right) dx = \tfrac{1}{2}\ln|x+1| + \tfrac{1}{2}\ln|x-1| + C$$

C konst.

En minitenta på integraler

2. Skriv upp en Riemannöversumma med n termer till integralen $\int_0^1 (1 + x^3)\,dx$.

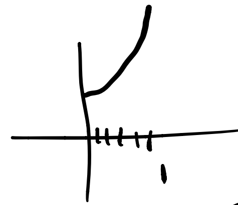

Part. $0, \frac{1}{n}, \frac{2}{n}, \frac{3}{n}, \frac{4}{n}, \ldots, \frac{k}{n}, \ldots, 1$ Höger ändp. ger översumma

$$RS\ \left(1+\left(\tfrac{1}{n}\right)^3\right)\cdot\frac{1}{n} + \left(1+\left(\tfrac{2}{n}\right)^3\right)\cdot\frac{1}{n} + \ldots + 2\cdot\frac{1}{n}$$

$$= \sum_{k=1}^{n} \left(1+\left(\frac{k}{n}\right)^3\right)\frac{1}{n}$$

En minitenta på integraler

3. Bestäm volymen av den rotationskropp som uppstår då kurvan $y = \ln x$, på intervallet $1 \leq x \leq e$, roteras kring

a. x-axeln

b. y-axeln

runt x: $\int_1^e \pi (\ln x)^2 \, dx \overset{\text{part. int.}}{=}$

$$= \left[\pi x (\ln x)^2\right]_1^e - \int_1^e \frac{\pi \cancel{x} \cdot 2 \ln x}{\cancel{x}} \, dx = \pi e - \left[2\pi (x \ln x - x)\right]_1^e = \ldots$$

runt y: $\int_1^e 2\pi x \ln x \, dx \overset{\text{p.i}}{=} \left[\pi x^2 \ln x\right]_1^e - \int \pi \cancel{x^2} \cdot \frac{1}{\cancel{x}} \, dx = \ldots$